

Умарханова Дилдора Шарипхановна

Юридик фанлар доктори
ТДЮУ "Халқаро оммавий ҳуқуқ" кафедраси доцент в.б.

<http://dx.doi.org/10.26739/2181-9130-2019-6-4>

АҚШ ВА КАНАДА ДАВЛАТЛАРИДА ЖИНОЯТ ИШЛАРИ БЎЙИЧА ХАЛҚАРО ҲАМКОРЛИК АМАЛИЁТИ

Аннотация. Мазкур мақолада АҚШ ва Канада давлатларида амалда қўлланилаётган жиноят ишлари бўйича халқаро ҳамкорлик механизми таҳлил қилинган. Муаллиф томонидан Америка тизимида жиноят ишлари бўйича халқаро ҳамкорлик механизми йўналишларининг ҳуқуқий асослари ва зарураги, миллий қонунчиликка ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш масаласида фикр-мулоҳазалар келтирилган.

Калит сўзлар: халқаро ҳамкорлик, жиноятчилик, экстрадиция, ўзаро ҳуқуқий ёрдам, видеоконференцалоқа, халқаро шартнома.

Умарханова Дилдора Шарипхановна

Ташкентский государственный юридический
университет И.о. доцент кафедры
"Международное публичное право"

ПРАКТИКА США И КАНАДЫ В СФЕРЕ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА ПО УГОЛОВНЫМ ДЕЛАМ

Аннотация. в статье проводится анализ действующего механизма США и Канады международного сотрудничества по уголовным делам. Автором рассматриваются важность и правовые основы направлений механизма в Американской системе, а также выдвинуты предложения по внесению дополнений и изменений в национальное законодательство.

Ключевые слова: международное сотрудничество, преступление, экстрадиция, взаимная правовая помощь, видеоконференцсвяз, международный договор.

Umarkhanova Dildora Sharipkhanovna

Tashkent State University of Law
Associate Professor of Department
"International public law"

PRACTICE OF THE USA AND CANADA IN THE FIELD OF INTERNATIONAL COOPERATION IN CRIMINAL MATTERS

Annotation. In this article is analyzed the current mechanism of international cooperation in criminal matters in the USA and Canada. The author considers the importance and legal basis of the mechanism in the field of international cooperation in criminal matters in the American system and also put forward proposals for amendments and additions to the national legislation.

Keywords: international cooperation, crime, extradition, mutual legal assistance, video conferencing, international treaty.

Хорижий мамлакатларининг жиноят ишлари бўйича халқаро ҳамкорлик механизмини такомиллаштириш борасидаги тажрибасини ўрганиш мамлакатимизда ҳам бу соҳага оид махсус қонун ҳужжатининг қабул қилиниши мақсадга мувофиқлигини кўрсатмоқда. Шу ўринда, бу фикрни асослаш учун бевосита Америка қитъаси мамлакатлари қонунчилигига эътибор қаратиш мақсадга мувофиқ. Жумладан, АҚШ тажрибасини ўрганар эканмиз, унинг қонунчилигига биноан, жиноят ишлари бўйича халқаро ҳамкорлик халқаро шартномага мувофиқ амалга оширилиши мумкин бўлиб, бундай шартномалар сифатида қуйидагилар намоён бўлади: икки томонлама шартнома; кўп томонлама шартнома; экстрадицияга оид қоидаларни қамраб олувчи кўп томонлама шартнома; экстрадицияга оид ҳарбий келишув; ўзаролик принципига асосан маҳкумни ушлаб бериш [2, б. 90-114].

АҚШ амалиёти жиноят ишлари бўйича халқаро ҳамкорликни шартномавий-ҳуқуқий асослашни кўзда тутди. Уни амалга ошириш тартибини белгиловчи норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар сирасига икки томонлама шартномалар, судланувчиларни ушлаб беришга оид ҳарбий келишувлар киради. АҚШ ўтмишда ўзаролик принципи асосида бошқа давлатлардан ушлаб бериш тўғрисида талаб билан чиққан ҳамда ўзи ҳам бошқа давлатларга талаб қилинган шахсларни ушлаб берган [12, б.110-114]. Ҳозирда эса, АҚШда жиноят ишлари бўйича халқаро ҳамкорликни асосан халқаро шартномалар асосида амалга оширади, шартномасиз ўзаролик принципи асосида мурожаат этиш ҳоллари камдан-кам учрайди [2, б. 90].

АҚШнинг 1982 йилда қабул қилинган "Экстрадиция тўғрисида"ги қонунида "шартнома" (3196-бўлим) атамаси асосида айнан кўп томонлама ва икки томонлама шартномалар тушунилиши кўрсатилган [3, б. 507-509]. Гарчи, қонунчиликда кўп томонлама шартномалар ҳам алоҳида назарда тутилган бўлса-да, амалда АҚШ амалиётида экстрадициянинг ҳуқуқий асоси сифатида икки томонлама шартнома бўлиши талаб қилинади. Бироқ, бу кўп томонлама шартномаларга ҳавола этилишини истисно этмайди [9].

АҚШ ўз хоҳишига кўра қабул қилинган шартномалар билан ўзини уларнинг бажарилишига ҳуқуқий мажбур деб ҳисоблайди. Бунда АҚШ экстрадиция жараёни ва амалиёти фақат амалдаги федерал қонунчилик доирасида кўриб чиқади. Зеро, экстрадициянинг мазкур давлат амалиётида халқаро одат ҳуқуқидан фойдаланилмайди, фақатгина шартномаларни шарҳлашда унга мурожаат этади [10, б. 3].

Масалан, Туркия давлати 2016 йил июль ойидаги давлат тўнтарилишига уринишда ҳозирда АҚШда истоқомат қилиб келаётган ислом динининг тағриботчиси Фахулла Гуленни экстрадиция қилишни сўраган. Бу борада томонлар бир неча бор музокаралар олиб боришига қарамасдан, АҚШ Туркия етарли далиллар тақдим қилинмаганлиги учун экстрадиция қилишни имкони йўқлигини важ қилиб келмоқда [14]. Туркия давлати томонидан тақдим қилинган далиллар қайси асосга кўра тўғри келмасилиги ёки далил сифатида қабул қилинмаслиги масаласи очиқ қолади. Фикримизча, мазкур ҳолатда АҚШ кўпроқ масаланинг сиёсий томонига эътиборини қаратмоқда.

АҚШнинг фақат икки томонлама шартномаларга асосланган халқаро-ҳуқуқий йўли муҳим келишилган амалиётни юзага келтирди. Уларни доимий қайта кўриб чиқиш зарурияти янги шартномаларни ишлаб чиқишни ёки мавжуд бўлганларига тегишли ўзгартиришлар киритишни шарт қилиб қўяди. Бунинг натижаси ўлароқ, АҚШ амалиёти бунга тааллуқли кўпгина муаммолар (давлатларнинг ҳуқуқий мерос бўлиб қолиш муаммоси, ҳарбий ҳаракатлар оқибати, дипломатик алоқаларнинг тугаши ва ҳ.к.) ҳамда юздан ортиқ мамлакатлар билан шартномавий муносабатларни қўллаб-қувватлаш зарурияти билан чамбарчас боғланган. Ушбу шартномалар экстрадиция этиладиган жиноятлар тавсифидан бошлаб, тегишли шахсларни етказишнинг аниқ усулларига бўлган барча маълумотларни батафсил қамраб олади.

1982 йилдаги "Экстрадиция тўғрисида"ги қонун қабул қилингунига қадар АҚШ қонунчилигида экстрадицияни амалга ошириш учун асос бўлувчи шартнома қандай бўлиши ҳақида аниқ йўналиш мавжуд бўлмаган. Юқорида қайд этилганидек, АҚШ амалиёти 1982 йилги юқорида қайд этилган қонун қабул қилингунига қадар мутлақо икки томонлама шартномаларга асосланган ва кўп томонлама шартномалар экстрадицияни расман мустаҳкамларди холос [4, б. 509].

АҚШ ҳуқуқий тизимига биноан жиноятчини ушлаб бериш фақатгина қонун ёки шартнома асосида амалга оширилишини инobatта олиб, ушбу мамлакатда кенг қўламда икки томонлама шартномалар тузиш [11, б.35-42] ҳамда амалдаги шартномаларни қайта кўриб чиқиш ишлари мунтазам равишда амалга оширилади. Янги шартномаларда турли илгари кўзда тутилмаган тартиб-таомиллар (масалан, жиноятчи аниқланган кейин уни талаб қилаётган давлатга қайтаришга қадар вақтинчалик қамоққа олиш институти) ҳам тартибга солинмоқда.

Юқорида келтирилган жиноят ишлари бўйича халқаро ҳамкорлик йўналишларидан ташқари, АҚШ амалиётида ўзаро ҳуқуқий ёрдам кўрсатишнинг ўзига хос турларини кузатишимиз мумкин. Жиноят ишлари бўйича ўзаро ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш борасида АҚШда ўзаролик принципи амал қилади. Одатда АҚШ бу каби амалиётни кейинчалик мазкур давлатдан худди шунга ўхшаш жавоб кутгани учун амалга оширади. Кейинги йилларда АҚШ томонидан ўзаро ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш борасида самарали механизм ишлаб чиқилган бўлиб, унга кўра ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг фаолиятини янада такомиллаштирилганини кўриш мумкин. Кўпчилик давлатлар каби АҚШ ҳам идоралараро ҳамкорликнинг тўғридан тўғри амалга оширилишини қўллаб қувватлайди, яъни "полициядан полицияга" каби механизми жиноятчиликка қарши кураш борасида ўзаро манфаатдорлик, ҳурмат ва дўстлик асосида ривожланган. Кения ва Танзанияда 1998 йил элчихонанинг портлаши оқибатида АҚШ Федерал қидирув бюроси томонидан 100 га яқин агентларнинг Африкага бевоcита жиноятни очиш ва тергов қилиш мақсадида келишини мисол сифатида келтиришимиз мумкин [8, б.133-148].

Айтиб ўтиш лозимки, ҳозирги кунда видеоконференцалоқа жиноят ишлари бўйича далиллар йиғиш жараёнида кенг қўлланилмайди. АҚШда видеоконференцалоқадан фойдаланган ҳолда айбланувчи ёки гувоҳнинг кўрсатмаларини олишга қаратилган суд амалиёти (прецедент) қўлланилади, миллий қонунчилик эса бунга рад этмайди. АҚШ томонидан тузилган жиноят ишларида ўзаро ҳуқуқий ёрдам тўғрисидаги икки томонлама шартномаларга кўра, ўзаро ҳамкорлик АҚШ ҳуқуқий нормларига зид бўлмаган тақдирда ҳар қандай

жараёнлар доирасида ўтказилиши мумкин. Ўзаро ҳуқуқий ёрдам доирасида видеоконференцалоқа технологияси қўллаган ҳолда кўрсатмалар олиш (кўрсатмалар олиш учун мажбурлов чораларини қўллаш лозим бўлган ҳолатларни қўшган ҳолда) ўз-ўзидан ҳуқуқий нормаларнинг бузилишига олиб келмайди.

Бундан ташқари, гувоҳлик бериш жараёнини тартибга солувчи федерал қоидаларда кўрсатмаларни олувчи томон бу кўрсатмалар овозли, визуал-овозли ёки стенографик усулда ёзиб олинишини танлаш ҳуқуқига эга эканлиги аниқ қайд этиб ўтилган ва суд кўрсатмаларни телефон ёки бошқа масофавий алоқанинг электрон воситалари, жумладан видеоконференцалоқадан фойдаланган ҳолда ёзиб олиш тўғрисида қарор чиқарилиши мумкин. Шу боисдан, аксарият ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар жиноятларни тергов қилиш жараёнида фойдаланилувчи видеоконференцалоқани амалга ошириш учун мўлжалланган махсус жиҳозланган хоналарга эга. Шундай қилиб, АҚШ Адлия вазирлиги айблов бўлими, Федерал тергов бюроси ва бошқа тергов органлари айнан шу органларда ишлатилишига мўлжалланган видео алоқа воситаларига эга [11, б. 5-8].

Бундай жиҳозланган хоналар федерал жиноятларни тергов қилувчи прокуратура хизматининг мамлакат бўйича жойлашган федерал округнинг ҳар бирида, шунингдек, аксарият маҳаллий ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларда мавжуд. Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг манфаатида видеоконференцалоқани ўтказишда тижорат ташкилотларининг техникасидан фойдаланишга йўл қўйилади, аммо АҚШ ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлари керакли техникаларни харид қилиб телекоммуникацион хизмат провайдерлари билан шартнома тузган ҳолда видеоконференцалоқани ўтказиш мақсадга мувофиқроқ деган хулосага келишди [13, б. 8.669-902].

АҚШда видеоконференцалоқадан фойдаланган ҳолда тергов ҳаракатларини амалга оширишни тартибга солувчи федерал қоидалар ёки бошқа қонунчилик ҳужжатлари мавжуд эмас. Одатда бундай масалалар раислик қилувчи судья томонидан амалиётдан келиб чиққан ҳолда (прецедентлар асосида) ҳал қилинади. Бироқ бошқа давлат ҳудудидаги гувоҳдан кўрсатмалар олишни тартибга солувчи федерал қоидаларда "истисно этувчи ҳолатдан келиб чиққан ҳолда одил судловни амалга ошириш учун бўлажак гувоҳнинг кўрсатмалари олиниши ва сақланиши лозим"лиги белгиланган [1, б. 8.9].

Истисно этувчи ҳолат сифатида баҳолаш омилларига суд муҳокамаси жараёнида гувоҳлик бериш учун гувоҳнинг қатнаша олмаслиги киритилади. Бунда судьялар томонидан "қатнаша олмаслик" деганда агар гувоҳга нисбатан суд қақиригига кўра, етиб келиш мажбурияти тарғиб қилинмаса, гувоҳлик бериш учун суд мажлисига қатнашиш хоҳиши мавжуд эмаслиги деб шарҳланади. Ушбу нормага кўра, АҚШ фуқароси бўлмаган ҳамда хорижий давлат ҳудудида бўлган шахслар суд мажлисида қатнаша олмайдилар [11, б. 4]. Қонунда кўрсатилган стандартларга амал қилган ҳолда гувоҳнинг кўрсатмалари суд жараёни бошлангунга қадар ёзиб олиниши ва суд муҳокамаси жараёнида далил сифатида тақдим қилиниши мумкин. АҚШ федерал қонунчилиги видеоконференцалоқадан фойдаланган ҳолда кўрсатмаларни суд муҳокамасига қадар ва муҳокама давомида олишга рухсат беради.

АҚШнинг жиноят ишлари бўйича халқаро ҳамкорлик масалалари борасидаги модели Канада томонидан ҳам қабул қилинган. Зеро, Американинг экстрадиция қилиш натижасида ўз фуқароларини мамлакатига қайтариш борасидаги тажрибаси

нафақат аҳамиятли, балки уларни инсон ҳуқуқларини ҳам таъминлаши мақтовга сазовор. Лекин бу ҳар доим ҳам амал қилинавермайди.

Маълумки, Америка давлатлари умумминтақавий даражада кўп томонлама шартномалар асосида фаолият юритади. Бу ҳақда юқоридаги бобларимизда тўхталиб ўтганмиз. Бугунги кунда, Халқаро жиноят ҳуқуқи тўғрисидаги Монтевидео конвенцияси, Каракас Конвенцияси, Бустаманте кодекси амал қилиб келмоқда. Булардан ташқари, Америкалараро Экстрадиция тўғрисидаги конвенцияси, Жиноят ишлари бўйича ўзаро ёрдам тўғрисидаги конвенция ҳамда унга қўшимча Протокол Америка давлатлари учун очикдир. Кўриб турганингиздек, америка тизимида жиноят ишлари бўйича халқаро ҳамкорлик механизми мавжуд бўлиб, ҳуқуқий асосларига ҳам эга. Лекин ҳар доим ҳам бу каби механизмларнинг мавжудлиги Америка давлатлари ўртасида инсон ҳуқуқларини таъминланиши, қонунийликни илгари суриши ёки айбсизлик презумпцияси принципига ҳамда маҳкумларга нисбатан муомала қоидаларига риоя этилиши масалаларида бироз бахсли томонлари ҳам мавжуд деган хулосага келиш мумкин. Чунки, АҚШ томонидан ташкил этилган Гуантанамо лагери бугунги кунда ноқонунийлик тимсоли сифатида намоён бўлган. Барчага маълумки, мазкур қамоқхона фаолиятини тартибга солувчи ҳуқуқий асос мавжуд эмас, олиб борилаётган судлов жараёни адолатсиз ва халқаро ҳуқуқ нормаларига жавоб бермаслиги билан таснифланади. Бу борада халқаро ҳамжамиyat ўз норозилигини ёки безовта эканлигини билдирса ҳам, мазкур ноқонуний қамоқxonани ёпилишига уринишлар ҳали ҳам тўхтаганича йўқ [15].

Жиноят иш юритувида видеоконференцалоқани қўллаш масаласи Канада қонунчилигида ҳам назарда тутилган. Канаданинг Жиноят кодексига кўра, айбланувчининг бир вақтнинг ўзида визуал алоқа орқали суднинг исталган жараёнида (гувоҳ кўрсатмасини олган ҳолатлар бундан мустасно) кабель телевиденияси ёки бошқа воситалар орқали суд муҳокамасида иштирок этиши назарда тутилган (650 - моддаси) [5]. Бу каби иштирокларини амалга ошириш учун қўйидаги мажбурий шартларни амалга ошириш лозим:

Суд қарор ёки розилиги; прокурор ва айбланувчининг розилиги; процесс давомида айбланувчининг конфиденциаль шаклда адвокат билан мулоқат қилиши учун шароит яратиши.

Канада Жиноят кодексининг 606 - моддасига кўра, айбланувчи видеоалоқа борасида шикоят қилиши мумкинлиги ҳам мустаҳкамланган. Гувоҳ кўрсатмаларини масофавий шаклда олиш фақатгина лозим бўлган ускуналар мавжуд бўлган ҳолларда рухсат берилиши (Канада ЖК нинг 700 моддаси) кўрсатилганлигига қарамастан, Канада ЖКнинг 714 моддаси 1 қисмида суд томонидан видеоалоқа қилиш рухсат берилган ҳолатлар аниқ белгиланган. Булар гувоҳнинг жойлашган жойи ва шахсий шароити; гувоҳнинг процессда шахсан иштирок этиши; қутилаётган кўрсатмаларнинг табиати ҳисобланади. Суд қарорига кўра агар одилсудловнинг фундаментал принципларига зид келмаса ва томонлар хабарномаси мавжуд бўлмаса видеоалоқа орқали Канада ҳудудидан ташқарида ҳам гувоҳ кўрсатмаси олиниши мумкин (Канада ЖКнинг 714 модда 2қисми)

Умуман олганда, Канада бугунги кунда 51 та икки томонлама ва 25 та кўп томонлама Экстрадиция тўғрисидаги шартномаларнинг иштирокчиси ҳисобланади [16]. 1877 йилги Канаданинг "Экстрадиция тўғрисида"ги қонуни 1992 йилга қадар амал қилиб келган. Лекин 1999 йилда мазкур қонуннинг янги таҳрирда қабул

қилинди. Мазкур қонун тўртта бўлимдан иборат: I бўлим - Талқин қилиш; II бўлим - Канададан экстрадиция қилиш; III бўлим - Канадага экстрадиция қилиш; IV бўлим - Трансмиллий қоидалар. II ва III экстрадиция қилишнинг миллий процессуал қоидалари ўз аксини топган. Унга қўра, экстрадиция процесси иккита алоҳида босқичга кўра амалга оширилиши белгиланган, яъни суд босқичи ва ижро босқичидир. Суд босқичи экстрадиция қилиш асосларига кўра суд муҳокамасини ўз ичига олади. Агар суд жиноят содир этган шахсни экстрадиция қилиш учун асослари мавжудлигини аниқласа ва унга нисбатан ҳукм чиқарилса, кейинги босқичга ижро этиш учун юборилади. Адлия вазирлиги томонидан шахс экстрадиция қилинади. II бўлимга кўра, икки томонлама ва кўп томонлама иштирокчиси бўлган экстрадиция шартномалари асосида халқаро мажбуриятларини бажаради. Бундан ташқари, қонун Адлия вазирлиги ҳам тўғридан тўғри ҳамкорлик қилиш учун рухсат беради. Қонунда қайд этилган рўйхатга кўра, Канада Ҳамдўстлик давлатлари (инг. Commonwealth of Nations), Халқаро Жиноят Суди, Собик Югославия Ҳарбий Трибунали, Руанда Ҳарбий Трибунали, каби ташкилотлар ва бошқа мамлакатлар билан ҳам ҳамкорлик қилади [6].

Жиноят ишлари бўйича ўзаро ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш масаласи Канадада махсус қонун билан тартибга солинади. Унга кўра, бу каби ҳамкорлик йўналиши икки томонлама ҳамда кўп томонлама шартномалар асосида амалга оширилиши белгиланган [16]. Мазкур қонун учта бўлимдан иборат бўлиб, I бўлимда хорижий сўровнома ижросини амалга ошириш ваколатлари ва процессуал ҳаракатлар ўз аксини топган. II бўлимда эса, суд муҳокамасида хорижий давлат томонидан тақдим қилинган далилларни қабул қилиш тартиби кўрсатиб ўтилган. III бўлим Канада томонидан хорижий давлатга юборилган сўровномалардаги ҳужжат ва гувоҳларга тааллуқли бўлган турли масалаларни акс эттиради. Канада билан шартнома имзоламаган ҳолатларда ҳам жиноят ишлари бўйича ўзаро ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш тўғрисида сўровнома билан мурожаат қилиши ёки қабул қилиши мумкин [7]. Ўзаро ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш борасида ҳам Канада Адлия вазирлиги ваколатли орган ҳисобланади.

Канада қонунчилиги таҳлили асосида жиноят ишлари бўйича халқаро ҳамкорликнинг муҳим принципларидан бири - ўзаролик принципи амал қилмаслигини кўриш мумкин. Бу албатта, Канада ва у билан ўзаро шартнома тузмаган давлат ўртасидаги жиноятчиликка қарши кураш борасидаги ҳуқуқий ҳамкорликни сезиларли даражада пасайтиради ва бундай амалиёт бугунги кун талабларига ва жиноятчилик кенг илдиз отаётган замонамиз шарт-шароитларига мувофиқ келмайди.

Юқорида баён этилган амалиётни мамлакатимиз қонунчилигига халқаро ҳамкорлик натижасида суд ва тергов жараёнларида видеоконференцалоқадан фойдаланиш борасида ўзгартиш ва кўшимча кириштириш масаласи ижобий натижа бериши мумкин. Чунки, узоқ йиллик тажрибага эга бўлган, миллий ва халқаро асослари тартибга солинган ҳамда бугунги кунда ўз натижасини бераётган ҳуқуқий механизмни ижобий ва бизнинг ҳуқуқи тизимимизга мос томонларини ўрганиш ва татбиқ қилиш энди ривожланиб ва шаклланиб келаётган давлат учун қулай имкониятдир.

Ўзбекистон Республикасида ҳам охириги йилларда видеоконференцалоқа каби инновацион технологиядан фойдаланишни ҳуқуқий тартибга солишга алоҳида эътибор қаратилаётган бўлса-да мазкур тажриба халқаро шартномалар асосида

жиноят ишлари бўйича ўзаро ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш жараёнида тергов ёки суд амалиётида учрамаётганлиги таъкидлаш лозим. Бу каби амалиётдаги бўшлиқларни қисман бўлса ҳам бартараф этиш мақсадида "Ички ишлар органларининг жиноятларни тергов қилиш соҳасидаги фаолиятини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 18 апрелдаги 2898-сонли қарорида 2018 йил 1 январига қадар ички ишлар органларида сўроқ жараёнини стенография қилиш, видеокузатув, шунингдек тергов ҳаракатларини аудио- ва видео қайд этиш тизимлари билан жиҳозланган махсус хоналар ташкил этилиши ҳамда тергов департаменти ва унинг ҳудудий бўлинмалари ўртасида видеоконференцалоқа тизими жорий этилишини таъминлашни белгилаб берилган.

Шундай экан, дастлабки тергов органларининг процессуал фаолиятида видеоконференцалоқа каби янги технологияларнинг киритилишининг долзарблигига шубҳа йўқ. Бугунги кунда Ўзбекистон жиноят-процессуал қонунчилигида ушбу инновацион технологиядан фойдаланишнинг ҳуқуқий асослари мавжуд эмаслиги бизнинг фикримизча халқаро шартномалардан келиб чиққан ҳолда, видеоконференцалоқани қўллаш соҳалари ва имкониятини сезиларли даражада қисқартиради.

Иктибослар/Сноски/References

---

1. Архипова Е.А. Применение видеоконференцсвязи в уголовном судопроизводстве России и зарубежных стран (сравнительно-правовое исследование). Дисс. □ канд. юрид. наук. - Москва, 2013. - 198с. (rkhi pva E. A. Application of video conferencing in criminal proceedings of Russia and foreign countries (comparative legal research). Diss. ... kand. the faculty of law. sciences'. - Moscow, 2013. - 198с.)
2. Bassiouni M.C. International Extradition: United States Law and Practice (6th Edition)- Oxford University Press, 2015.- 1233 p.
3. Bassiouni M.C. Extradition reform legislation in the United States: 1981-1983. No 17, Akron Law Review, 1984. - Pp.495-574.
4. Bossard A. Transnational Crime and Criminal Law. - Chicago, 1995. - 125p.
5. Canadian Criminal Code (R.S.C., 1985, c. C-46). [Electronic resource]: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/>
6. Canadian Extradition Act (S.C. 1999, c. 18) [Electronic resource]: <http://laws-lois.justice.gc.ca/eng/acts/>
7. Canadian Mutual Legal Assistance in Criminal Matters Act (R.S.C. 1985, c. 30 (4th Supp.)). [Electronic resource]: <http://laws-lois.justice.gc.ca/>
8. John E. Harris, International Cooperation in Fighting Transnational Organized Crime: Special Emphasis on Mutual Legal Assistance and Extradition // Asia and Far East Institute for the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders (UNAFEI) ANNUAL REPORT FOR 1999 and RESOURCE MATERIAL SERIES No. 57. Fuchu, Tokyo, Japan. September 2001. - P.133-148.
9. Kimberly Prost. Breaking down the barriers: inter-national cooperation in combating transnational crime. The Hemispheric Information Exchange Network for Mutual Assistance in Criminal Matters and Extradition. [Электрон ресурс]: http://www.oas.org/juridico/mla/en/can/en_can_prost.en.html#ftnref17
10. Michael John Garcia, Charles Doyle. Extradition To and From the United States: Overview of the Law and Recent Treaties. CRS Report for Congress. Congressional Research Service. March 17, 2010. P.35-42.
11. Response to the Questionnaire Regarding Video Conferencing Capabilities of the Eight. Cologne, January 1999. The Lyon Group. G8 Senior Expert Group on Transnational Organized Crime. Provisional Archive: June 1995 - June 1999/ Published: November 14, 1999/ Designed and Published by the Rule of Law Foundation for free distribution within the Lyon Group, with support from the U.S. Department of State/ Washington, DC USA. - p. 5 - 8
12. Shearer I. A. Extradition in international law. - Manchester University Press, 1971. - 283 p.
13. Shari Seidman Diamond, Locke E. Bowman, Manye Wong, Matthew M. Patton. Efficiency and Cost: The Impact of Videoconferenced Hearings on Bail Decisions, J. Issue 3 Crim. L. & Criminology (2010). - 869-902.
14. <https://ria.ru/world/20170714/1498498598.html>; <http://www.vesti.ru/doc.html?id=2885953>
15. <https://amnesty.org.ru/node/244/>
16. <http://www.treaty-accord.gc.ca/index.aspx>